

De norske jødene

NS-folk vil neppe stå frem

Ap 22/1-78

Av høyskolelektor Baard Borge,
Høgskolen i Harstad

Bernt Hagtvet har oppfordret tidligere medlemmer av Nasjonal Samling (NS) om å stå frem og beklage partiets medansvar for utryddelsen av de norske jødene under okkupasjonen. Så langt har ingen gjenlevende NS-folk fulgt Hagtvets oppfordring, og jeg tror heller ikke at noen av dem kommer til å gjøre det. Hvorfor ikke? De historiske fakta synes jo klare. Det lar seg ikke bestride at NS' ideologi, helt fra radikaliseringen av partiet i 1936–1937, hadde innslag av antisemittisme. Ingen kan heller nekte for at NS-regimet, ved Hirten og statspolitiet, var delaktig i deportasjonen av de norske jødene, selv om det var en tysk aksjon.

Når tidligere NS-folk i dag vegrer seg for å erkjenne slike enkle kjensgjerninger, må det etter min mening forstås i lys av den entydige og kollektive fordømmelsen som partiets 50 000 krigsmedlemmer er blitt møtt med i etterkrigstiden. I det norske rettsoppgjøret var alle partiets medlemmer i prinsippet å regne som nazister og landssvikere, og de skulle straffes deretter,

uten hensyn til deres motiver og handlinger, eller til hvor mye de faktisk hadde hatt å si innen NS-regimet. Alle NS-folk ble dessuten pålagt å betale en kollektiv økonomisk erstatning for skadene krig og okkupasjon hadde påført landet. Rettsoppgjøret skar dermed alle NS-folk over én kam, et prinsipp som svarte til holdningen blant nordmenn flest. Befolkningens kollektive fordømmelse av NS førte også i mange tilfeller til at den dømte fikk en tilleggsstraff i form av langvarig sosial brennemerkning.

Noe av stemplingen skyldes at NS for mange nordmenn har vært ensbetydende med den tyske nazismen, og dermed også med jødeutryddelsene. Slik sett er jo allerede hvert enkelt av de norske NS-medlemmene blitt holdt ansvarlig for forbrytelser som de fleste av dem ikke med noen rimelighet kan sies å ha begått eller tatt del i. På den bakgrunn er det bare naturlig at de ikke vil stå frem i dag og bekrefte at de har et individuelt ansvar for de norske jødenes skjebne.

I tillegg må vi også ta i betraktning at samfunnets entydige fordømmelse hos mange NS-medlemmer har ført til at en psykologisk selvforsvarsmekanisme er blitt aktivert, slik at holdninger de hadde i okkupasjonsårene, er blitt «innkapslet». Resultatet er at de fremdeles forsvarer alt NS sto for, og alt regimet gjorde. Spørsmålet er om det ikke nå, 53 år etter frigjøringen, er for sent å invitere «den andre siden» til åpen dialog og til offentlig selvransakelse.

114933